

I. Romanitatea românilor

A) Etnogeneza românească + etape

1. **106** (Cucerirea de către Traian) – **271** (Retragerea Aureliană) - Are loc romanizarea daco-geților
Argumente ale teoriei continuității (continuitatea dacică sub stăpânire romană, **izvoare epigrafice, toponimie**)

2. **Secolele III-IV** (Daco-romanii se **creștinează prin convertire** – Sf Andrei, Sf Ioan Gură de Aur – Dovadă: **Donariul de la Biertan** – Dovedește că în **sec. IV**, în Transilvania locuia o populație latinofonă și creștină)

3. **Secolele IV-VII** (Continuitatea daco-romană în condițiile marilor migrații)

Valuri de migratori:

- **Germanici** (goți, longobarzi, gepizi)
- **Neamuri asiatice** (huni, avari, bulgari)
- **Slavi** (**De vest** – cehi, polonezi, slovaci . **De răsărit** – ruși, bieloruși, ucrainieni . **De sud** – bulgari, sârbi, croați, sloveni)

Se așază între Dunăre și M-ții Balcani, rup granița dunăreană a Imperiului Bizantin și deci, **bizantinii sunt nevoiți să părăsească Dobrogea.**

4. **Secolele VII-VIII** (**Se încheie etnogeneza**) – are loc procesul de structurare a lb. române:

• Substrat dacic (aprox. 180 cuv.)• Strat latin (70% din lexic)• Adstrat slav (20% din lexic)	} Se cunosc 4 dialecte : <u>daco-român</u>
<u>macedo-român</u>
<u>aromân și istro-român.</u> |
|--|---|

1791 - primul program politic modern al românilor (**Cerere de libertăți românești**) redactat de membri Școlii Ardelene (Petru Maior, Gh. Sincai, Samuel Micu) și trimis împăratului Austriei prin care se cer **drepturi pentru români.**

Teoria continuității - Exagerări:

- **Dacismul** – exagerează rolul acestora, spunând că erau superiori romanilor în antichitate.
- **Latinismul** – afirmă originea pur romană – **cazul Șc. Ardelene și a lui D. Cantemir**
- **Slavismul** – apare în timpul reg. comunist – Mihai Roller a rescris istoria în sens distorsionat.

B) Romanitatea românilor în viziunea istoricilor universali și români

Viziunea istoricilor universali:

Teoria imigraționistă:

1791 – **Franz Sulzer** afirmă că poporul român s-a format la Sud de Dunăre, de unde a emigrat în sec. XII-XIII

1871 – **Robert Roesler** publică *Studii Românești* și argumentează (greșit) teoria imigraționistă, astfel:

- Dacii au fost exterminați în lupta cu romanii (neagă autohtonitatea românilor)
- Toponimia dacică a dispărut
- Romanizarea nu s-a putut face în 165 de ani
- Toți locuitorii au părăsit Dacia la 271 (de fapt au plecat doar soldații și funcționarii)
- Lipsa elementelor germanice din limba română
- Asemănarea dintre limba română și albaneză (deși există doar 7 cuvinte)
- Românii s-au creștinat la Sud de Dunăre sub influență slavă
- Românii – un popor de păstori nomazi (deși principala ocupație era agricultura și mineritul)
- Nu există izvoare scrise anterior secolului XIII referitoare la români (deși termenul de *români* avea alte denumiri: vlah, valah, blach, voloh, olah)

Secolul XII – **Anonimus** (notarul regelui Ungariei) afirmă că la venirea ungarilor în Panonia, au găsit în Transilvania pe **blachi, slavi și bulgari**.

Secolele XIV – XVI (Perioada umanistă) – Crește interesul învățaților occidentali pentru răsăritul Europei în contextul cruciadelor antiotomane.

Romanitatea românilor și ideea unității de neam și de limbă apar în scrierile umanistilor italieni:

- **Flavio Biondo, Antonio Bonfini, Enea Silvio Piccolomini** (viitor Papă Pius al II-lea)

Viziunea istoricilor români:

Cronicarii secolelor XVI – XVII

- **Transilvania**
Nicolaus Olahus a publicat *Hungaria* afirmând descendența românilor din romani și latinitatea limbii române
Johanes Honterus a scris *Dacia* pe harta celor trei țări române (Transilvania, Moldova, Țara Românească)
- **Moldova**
Grigore Ureche afirmă că *de la Râm ne tragem*.
Miron Costin – autorul tratatului despre originea poporului român *De neamul Moldovenilor*
Dimitrie Cantemir afirmă unitatea de neam și limbă.
- **Țara Românească**
Constantin Cantacuzino – autorul *Istoriei Țării Românești* unde afirmă ideea descendenței românilor din Daci și Romani.

Secolul XIX – Apare generația pașoptistă și romantică prin **ideea unității de neam și limbă** – ideologia daco-românismului.

Reprezentanți: } **M. Kogălniceanu, I.H. Rădulescu**
} **N. Bălcescu și V. Alecsandri**
} **Unirea din 1859 – Al. I. Cuza**

Sfârșitul secolului XIX – **A.D Xenopol** și **Bogdan PP. Hasdeu** – primii istorici români care răspund lui Robert Roesler, formulând **teoria continuității**.

Secolul XX – Toți marii istorici români (**V.Pârvan, Gh. Brătianu, Nicolae Iorga, Giurescu, Boia**) au contribuit la **închegarea argumentelor teoriei continuității**.

II. Autonomii locale și instituții centrale în spațiul românesc (secolele IX – XVIII)

I. Formațiuni prestatale

1. Transilvania

Secolul IX – sunt atestate în **cronica lui Anonimus** trei voievodate românești:

- Voievodatul lui Menumorut
- Voievodatul lui Gelu
- Voievodatul lui Glad

Ungurii se stabilesc în Panonia, iar regele **Arpad** unește triburile devenind conducător de stat și dinastie.

Secolul X – Ungurii încep expansiunea spre Est și **cuceresc Voievodatul lui Menumorut**.

Secolul XI – Izvoarele menționează două autonomii locale românești:

- Voievodatul lui Gyula (urmas a lui Gelu)
- Voievodatul lui Arthem (urmas a lui Glad)

Anul 1001 – Regele maghiar **Vaik** se creștinează sub numele de **Ștefan I cel Sfânt** și primește titlul de rege apostolic, acesta atacând cele două voievodate românești.

La **sfârșitul secolului XI** se încheie procesul de cucerire a Transilvaniei de către unguri.

2. Dobrogea

(părăsită în 60 și **recucerită de bizantini în secolul X**, organizată în *Tehma Paristrion*)

Secolul X – Două inscripții menționează ca formațiuni prestatale **jupanatul** (forma specifică Dobrogei) condus de Gheorghe și Dimitrie.

Secolul XI – În lucrarea *Alexiada* scrisă de Ana Comnena sunt menționate 3 voievodate conduse de **Tatos, Sestlav și Satza**, iar în **1204**, bizantinii pierd din nou Dobrogea.

Secolul XIII – Apare în documente **Țara Cavarnei**, situată în jurul Mangaliei, ambele denumiri provenind de la ocupația locuitorilor zonei (extragerea cărbunelui de pământ – mangal)

3. Moldova

(Spațiul extra-carpatic s-a aflat în calea migratorilor, lucru care a împiedicat încheierea unor structuri prestatale de tipul voievodatului)

Tipuri de autonomii locale specifice Moldovei:

- **Codrii** (Ex: Codrii Orheiului, Codrii Lăpușnei)
- **Câmpuri** (Ex: Câmpul lui Dragoș)
- **Ocoale și Cobâle** (În Vrancea, Neamț, Dorohoi)

4. Țara Românească sau Valahia

1247 – Se afirmă existența a **5 formațiuni politice** românești între Carpații Meridionali și Dunăre din *Diploma Cavalerilor Ioaniți* (document emis de regele Ungariei)

De la Vest la Est:

- Țara Severinului
- Voievodatul lui Litovoi (Valea Jiului)
- 2 cnezate pe Valea Oltului (N: Cnezatul lui Farcaș / S: Cnezatul lui Ioan)
- Voievodatul lui Seneslau (cel mai mare)

Prin unirea lor vor lua naștere statele medievale românești (**Moldova, Transilvania, ȚR, Dobrogea**)

II. Întemeierea statelor medievale românești

A. Voievodatul Transilvaniei sub stăpânire maghiară

(sec XI – 1541)

a) Organizarea politică

1111 – este atestat un *Mercurius Princeps Ultransilvanus* (Principe al Transilvaniei).

Sfârșitul secolului XII – este menționat *Leustachius Voievod*. Ungurii sunt nevoiți să păstreze forma de organizare politică specific românească (voievodatul). Voievozi din secolele **XIII-XIV**, precum **Roland Borsă** au beneficiat de o largă autonomie.

Sfârșitul secolului XIII - prima **Adunare Nobiliară**, instituție devenită ulterior permanentă, cunoscută sub numele de **Dietă**.

b) Organizarea administrativă

Ungurii au organizat **7 comitate** conduse de câte un conte în calitate de reprezentant al contelui Ungariei.

Secolele XII – XIII – sunt colonizați în Transilvania **sașii** și **secuii**.

- **Sașii:**

De origine germană, aduși în scopul dezvoltării economice, s-au așezat în zone urbane și au construit orașe noi, primind **diplome de privilegii** (La începutul secolului XIII primesc **Andreanum** sau **Bula de Aur** a sașilor emisă de regele **Andrei al II-lea** prin care primesc dreptul de a se organiza în două districte: **Bistrița** și **Brașov**.

- **Secuii:**

De origine asiatică, au fost așezați în **S-Estul Transilvaniei** în scop militar. Se organizează în **7 scaune** conduse de un căpitan.

c) Organizarea religioasă

1365–1366 – Regele **Ludovic I** (al Ungariei) emite **diplomele anti-românești** prin care condiționează calitatea de nobil de apartenență la catolicism.

O parte foarte mică a nobilimii române a acceptat catolicismul și s-a maghiarizat.

1437 – În timpul Răscoalei de la Bobârna, nobilii maghiari se unesc în **Unio Trium Nationum**, formând 3 națiuni privilegiate ale Transilvaniei. Statutul românilor este cel de „**Tolerați**” sau „**Admiși**” și sunt deposezați de drepturi politice și religioase.

B. Țara Românească

Etape ale Unificării:

I. Sfârșitul secolului XIII – **Voievodatul Litovoi** se opune încercării maghiare de a cuceri teritoriul, este ucis în luptă, iar fratele său, **Bărbat**, este luat prizonier.

II. „Descălecatul” lui Radu Negru Vodă din Făgăraș la Câmpulung. Informația apare într-o cronică și nu este susținută documentar, Negru Vodă fiind un personaj semi-legendar.

III. Începutul secolului XIV – **Unificarea sub conducerea lui Basarab I, întemeitor de țară și dinastie**. Acesta a unit formațiunile politice dintre Carpați și Dunăre și a stabilit capitala Țării Românești la **Curtea de Argeș**. **Basarab I** a purtat lupte împotriva tătarilor și a eliberat teritoriul de la Nordul Gurilor Dunării care a primit numele de *Basarabia Istorică*.

1330 – Intră în conflict cu regele Ungariei, teritoriul în litigiu fiind **Banatul de Severin**.

În **lupta de la Posada**, **Basarab I** învinge pe **Carol Robert de Anjou**, obținând recunoașterea independenței statului său.

IV. Organizarea statului sub urmașii lui Basarab. Fiul și urmașul lui Basarab I a fost Nicolae Alexandru, care a întemeiat Mitropolia la Curtea de Argeș și a organizat **Sfatul Domnesc**. **Vadislav Vlaicu** a bătut monedă (banul de argint) – prima monedă românească – și a întemeiat a doua Mitropolie la Severin, respingând primul atac otoman la Nord de Dunăre. Dinastia Basarabilor va conduce Țara Românească până la **sfârșitul sec. al XVI-lea**.

C. Moldova

Etape:

I. „Descălecatul” lui Dragoș

Mijlocul secolului al XIV-lea – regele **Ludovic I** întemeiază o marcă în Nordul Moldovei, pusă sub conducerea voievodului român din Maramureș, **Dragoș**, Grigore Ureche creând legenda care explică numele Moldovei și stema.

II. „Descălecatul” lui Bogdan

1359 – Bogdan, un voievod român din Maramureș se răsvrățește împotriva lui **Ludovic I** și trece munții în Moldova, unde potrivit **cronicii lui Ioan de Târnave** a întemeiat o domnie. **Bogdan I** stăpâna doar jumătatea de Nord a Moldovei și avea capitala la **Baia (Suceava)**

1360-1365 – **Bogdan I** a fost atacat în mai multe rânduri de unguri dar i-a învins și a obținut **independența Moldovei**.

III. Consolidarea statului sub urmașii lui Bogdan I

Lațcu (al 2-lea domn al Moldovei) care mută capitala la **Siret** și, sub influența poloneză, trece la catolicism.

Petru I Mușatinul (1375-1391) – întemeitorul dinastiei Moldovei, dinastia Mușatinilor care va conduce până la **sfârșitul secolului XVI**. Construiește **Cetatea de Scaun a Sucevei** unde înființează și **Mitropolia Moldovei**, bate monedă și înființează **Sfatul Domnesc**. Spre sfârșitul domniei acceptă suzeranitatea Poloniei. La cererea suzeranului său, **Vladislav Jagiello** îi împrumută 3000 ruble de aur și primește **Pocuția**.

Roman I Mușatinul este considerat unificatorul Moldovei. Basarabia istorică intră în componența Moldovei, probabil cedată de **Mircea cel Bătrân** pentru a atrage Moldova în frontul antiotoman.

D. Dobrogea

Singurul stat românesc care ia numele întemeitorului.

A doua jumătate a secolului XIV – conducătorii dobrogeni se amestecă în luptele pentru tron din **Imperiul Bizantin**, context în care **Dobrotici** primește titlul de **Despot**.

Fiul său, **Ivanco** este conducătorul unui stat independent de vreme ce bate monedă. Confruntat cu pericolul otoman de pe mare, consideră că nu se poate apăra și se pune sub ascultarea lui **Mircea cel Bătrân**.

1388 – Unirea Dobrogei cu Țara Românească.

III. Instituții centrale în statele medievale românești

1. Instituția centrală (domnia)

În Țara Românească și Moldova, instituțiile sunt, cu mici excepții, identice.

Domnia în Țara Românească ereditează în două **dinastii**: **Basarabii** (ȚR), **Mușatinii** (Moldova)

Domnia a fost în anumite perioade instabilă datorită luptelor fratricide.

Secolul al XVII-lea – Se impune modelul statului boieresc în care domnia este tutelată de marea boierime.

Secolul al XVIII-lea – Se impune **regimul fanariot**, deoarece turcii nu mai au încredere în domnii români (**D. Cantemir** – Moldova și **C. Brâncoveanu** – Țara Românească)

2. Biserica

A doua instituție ca rol în statul medieval român. Domnul era șeful bisericii, numea mitropolitul și episcopii. Mitropolitul era primul sfetnic al domnului.

Domnii întemeitori de mitropolii:

- **N. Alexandru (Țara Românească)** – a adus la **Argeș** pe **Mitropolitul Iachinte**, cu aprobarea Patriarhiei de Constantinopol.
- **Petru I. Mușat (Moldova)** – a adus la **Suceava** un mitropolit rus, fără a cere încuviințarea Constantinopolului. Aceasta nu a fost recunoscută decât în timpul domniei lui **Alexandru cel Bun**.

Rol cultural au avut mai ales Mănăstirile devenite centre de cultură, datorită **Daniilor** primite de la domnitori, cele mai multe fiind ctitorii ale lor. (**Mircea cel Bătrân** – **Mănăstirea Cozia**)

Viața monarhală a devenit mediul pt. dezvoltarea atelierelor de obiecte de lux (țesături în fir de aur).

Secolul XV-lea – după cucerirea Constantinopolului de către turci, apare fenomenul **Mănăstirilor Închinat**e prin care domnii români își arătau milostenia față de locurile sfinte, oferindu-le bani.

3. Sfatul Domnesc

Instituția formată din boierii cu dregătorie (cele mai importante: **Portarul Sucevei**, **banul Craiovei**) Restul dregătorilor sunt comune (**Vornic** = șef administrație, **Vistiernic** = tezaur, **Spătarul** = șeful armelor, **Logofăt** = șeful cancelariei domnești)

4. Adunarea Țării

Era format din reprezentanții boierimilor, târgoveților, țăranimii libere și ai clerului. Se întruneau rar, în situații excepționale: *Alegerea Domnitorului*, *război*.

5. Armata

Compusă din:

- **Curtenii** (garda permanentă a domnului)
- **Steagurile boierești** (fiecare boier trebuia să întrețină pe cheltuiala lui soldații)
- **Oastea cea Mare** însumând toți bărbații apti de luptă.

6. Administrația

Moldova era împărțită în **ținuturi**

Țara Românească era împărțită în **județe**

} Conduse de **pârcălabi**

7. Justiția

Până în **secolul al XVIII-lea** s-a bazat pe **normele de drept bizantine**, transmise oral sub forma **cutumei** (legea nescrisă).

III. Spațiul românesc între diplomație și conflict în Evul Mediu

Mircea cel Bătrân (1386 – 1418)

1389 – încheie un tratat de alianță cu regele Poloniei, prin intermediul lui Petru I Mușatinul.

La sfârșitul secolului XIV - turcii cuceresc Serbia și Bulgaria, transformându-le în pașalâcuri.

Mircea a sprijinit un corp de oaste pe sârbi în **bătălia de la Kossovopolje**, dar creștinii au fost învinși și Mircea se așteaptă la un atac din partea turcilor.

7 martie 1395 – Tratatul de la Brașov dintre Mircea și Sigismund de Luxemburg (regele Ungariei). Este **primul tratat de alianță antiotomană** din istoria Europei.

17 mai 1395 – Bătălia de la Rovine – cea mai mare ictorie obținută de Mircea împotriva turcilor.

1396 – Papa organizează o cruciadă pusă sub conducerea regelui Ungariei (Sigismund). Bătălia se desfășoară la **Necropole** și este un dezastru pentru creștini deoarece **nu i s-a permis lui Mircea să conducă atacul**.

La începutul secolului XV – în **bătălia de la Ankara**, Baiazid I este luat prizonier și moare în Asia, de unde rezultă lupte pentru tron în Imperiul Otoman în care Mircea se amestecă susținând întâi pe Musa, apoi pe Mustafa, dar sultan devine **Mahomed I**. Acesta **atacă Țara Românească**, îl învinge pe Mircea și îl obligă să plătească tribut, iar Dobrogea este cucerită și atașată pașalâcului Bulgariei. Mircea moare în **1418** și este înmormântat în ctitoria sa de la Cozia.

Alexandru cel Bun (domn al Moldovei între 1400 – 1432)

Devine domn cu sprijinul lui Mircea și respectă tradiția de a reînnoi suzeranitatea Poloniei.

Pentru a-și recunoaște loialitatea față de suzeran, trimite călăreți moldoveni pentru a sprijini Polonia în luptele împotriva teutonilor și decide victoriile de la **Grunwald și Marienburg**.

1420 – are loc **primul atac otoman asupra Moldovei**, venit de pe mare, iar Alexandru îl respinge cu forțe proprii.

Moare în 1432 și este înmormântat la Bistrița.

Iancu Corvin de Hunedoara (1441 - 1456)

Face parte din rândul nobilimii române din țara hațegului. Este catolic și studiază arta militară în școlile din Italia. În **1441** devine voievod al Transilvaniei și aplică tactica ofensivă, atacând pe beii de Semendria (Serbia).

În **1442** turcii trec prin Țara Românească, atacă Transilvania și îl surprind și înving pe Iancu.

Se repliază, îi urmărește pe turci și îi zdrobește pe Valea Ialomiței.

1443 – 1444 – Iancu organizează **Campania cea lungă** la sud de Dunăre, unde a obținut o serie de victorii la **Nis** și **Sofia**, de unde turcii cer pace.

Pacea de la Seghedin era favorabilă Ungariei, turcii obligându-se să nu atace timp de 10 ani.

1444 vara – se organizează o nouă cruciadă care, din cauza distrugerii flotei papale se termină cu **dezastrul de la Varna** unde **moare regele Ungariei**. Iancu devine astfel **guvernator al Ungariei** și tutore al regelui minor (copilul regelui decedat al Ungariei).

1448 – 1449 – Iancu face noi planuri de cruciadă care eșuează în Serbia.

În a doua jumătate a secolului XV – Mahomed al II-lea sultanul cucerește Constantinopolul și anunță drept țintă Belgradul, considerat *cheia Ungariei*

Iancu îl pune domn în Țara Românească pe Vlad Tepes și se pregătește să-l instaureze pe Stefan cel Mare în Moldova.

1456 – Iancu obține la Belgrad cea mai mare victorie împotriva turcilor, însă **moare răpus de ciumă**. Este înmormântat în **catedrala din Alba Iulia**, pe mormântul său stând scris: *S-a stins lumina lumii*

Vlad Țepeș (1448 – 1476)

(Are 3 domnii în Țara Românească)

1. 1448 – Domnește trei luni ca fiu a lui Vlad Dracul, a crescut ca ostatec la Constantinopol alături de fratele său, Radu cel Frumos.

2. 1456 – 1462 – este înscăunat de **Iancu** și duce o politică autoritară care i-a adus și porecla

În a doua jumătate a secolului XV – încheie un tratat de alianță antiotomană cu Matei Corvin care refuză să mai plătească tribut. Are loc **incidentul de la Giurgiu**, când a tras în țeapă pe turcii trimiși să recupereze tributul restant. Organizează un atac la sud de Dunăre pe vreme de iarnă.

1462 vara – însuși Mahomed al II-lea invadează **Țara Românească** cu o armată de peste 200.000 de turci, iar Țepeș nu poate opri trecerea Dunării și se retrage în munți așteptând ajutorul lui Matei Corvin.

16-17 iunie 1462 – **Atacul de noapte de la Târgoviște** – a fost o victorie de conjunctură a lui Vlad Țepeș pentru că turcii aveau în continuare superioritatea numerică. Vlad Țepeș decide să meargă la Brașov pentru a grăbi intervenția lui Matei Corvin. Vlad cade pradă uneltirilor negustorilor șasi care fabrică scrisori în care Țepeș apare ca trădător. Matei Corvin ordonă arestarea lui Țepeș, care **este închis** timp de 14 ani la Budapesta.

3. 1476 – eliberat la cererea lui Ștefan cel Mare, redevine domn dar doar pentru o lună, fiind **ucis de boieri**.

Ștefan cel Mare (1457 – 1504)

1457 – devine domn cu sprijin militar din partea lui Vlad Țepeș.

Preia Moldova sub triplă suzeranitate și anume:

1. **Suzeranitatea poloneză.**
2. **Suzeranitatea otomană.**
3. **Suzeranitatea maghiară.**

Principiile politicii externe ale lui Ștefan cel Mare au fost:

- a) **Obținerea independenței (anularea suzeranității)**
- b) **Construirea unui sistem de alianțe** (de unde au făcut parte Veneția, Geneva)
- c) **Tactica militară** – și-a propus să nu lupte cu doi dușmani de-odată.

Etapele politicii externe ale lui Ștefan cel Mare

I. Emanciparea de sub suzeranitatea Ungariei

Chilia Veche era sub garnizoană maghiară. Ștefan cel Mare o atacă în 1462, însă nu o poate cuceri.

Chilia este cucerită în 1465 prin vicleșug, aplicând metoda calului Troian.

1467 – Matei Corvin invadează Moldova, iar victoria lui Ștefan cel Mare la Baia **anulează suzeranitatea Ungariei**.

II. Luptele cu turcii

1470 – Ștefan nu dorește să mai plătească tribut, invadează Țara Românească unde îl înlătură din domnie pe Radu cel Frumos, înlocuindu-l cu Laiotă Basarab.

1474 – Mahomed al II-lea a trimis oaste împotriva Moldovei.

Ștefan aplică **Tactica pământului pârjolit** (arderea holdelor, otrăvirea fântânilor, ascunderea proviziilor, retragerea femeilor și a copiilor) și îi atrage în **mlaștina Bahluiului**.

10 ianuarie 1475 – **Ștefan obține victoria de la Vaslui – Podul înalt**

Iulie 1475 – se încheie tratatul de alianță între Ștefan și Matei Corvin în care Moldova și Ungaria se află pe plan de egalitate.

1476 – Mahomed al II-lea invadează Moldova.

26 iulie 1476 – În **lupta de la Războieni**, Valea Albă, Ștefan este învins. Se repliază și aplică tactica hărțuielei, reușind să-și transforme înfrângerea într-o victorie, și, nereușind să cucerească nicio cetate a Moldovei, Mahomed a anunțat retragerea.

1484 – Turcii cuceresc Chilia și Cetatea Albă, pe care le transformă în raiale.

Între timp, Ștefan a mai înregistrat câteva victorii la **Șcheia, Cătlăbuga**, dar fără importanță.

1487 – Ștefan încheie pace cu turcii și reia plata tributului.

III. Emanciparea de sub suzeranitatea Poloniei

La începutul domniei, Ștefan a recunoscut suzeranitatea Poloniei pentru a obține extrădarea lui Petru Aron.

1485 - Jurământul de vasalitate de la Colomeea - a fost cea mai mare umilință a lui Ștefan.

Regele Poloniei promite sprijin militar Moldovei pentru recuperarea raialelor **Chilia** și **Cetatea Albă**.

Bătălia de la Codrîi Cosminului - Ștefan îl învinge pe regele Poloniei, de unde rezultă anularea suzeranității Poloniei, consființită prin **Tratatul de la Hârlău**.

Moare în 1504 și este înmormântat la Putna.

Petru Rareș (1527 – 1538)

(Are două domii: 1527 - 1538, 1541 - 1546)

În urma **bătăliei de la Mohacs**, turcii au transformat centrul Ungariei în pașalâc, iar Transilvania devine principat sub suzeranitate otomană. Petru Rareș se amestecă în lupte pentru tronul Transilvaniei, iar prin victoria de la **Feldioara**, devine **stăpânul Transilvaniei**, dar este **învins** de turci și pierde domnia.

1541 - Începutul celei de-a doua domnii are loc prin **cumpărarea tronului**, însă dominația otomană se agravează prin **creșterea tributului**.

Mihai Viteazul (1593 – 1601)

(Domn al Țării Românești)

Obține tronul prin cumpărare. În Europa, se făceau noi planuri de cruciadă, unde rolul militar îl preia Austria. Se formează **Liga Sfântă**, o coaliție antiotomană din care face parte **Austria, Spania, Ducatele Italiene, Mantua, Toscana și Ferrara**. La inițiativa Austriei, este coptată și Transilvania, iar prin principele ei Sigismund Bathory, **Moldova devine membră a Ligii Sfinte**.

Sfârșitul secolului al IV-lea - este declanșat războiul antiotoman. Mihai atacă garnizoanele otomane de la Sud de Dunăre și **eliberează raiaua Giurgiului**. Se încheie **tratatul de la Alba Iulia** între Sigismund Bathory și delegația de boieri trimisă de Mihai să negocieze **intrarea Țării Românești în Liga Sfântă**. **Tratatul de la Alba Iulia** este nefavorabil lui Mihai, deoarece boierii au acceptat suzeranitatea Transilvaniei, iar Mihai devine loțiitorul lui Sigismund. Turcii invadează Țara Românească și confruntarea are loc la **Călugăreni**, unde Sinan Pașa suferă o înfrângere. Mihai se retrage în Nord, așteptând ajutor din partea aliaților săi. **Mihai eliberează astfel Bucureștiul**, alungându-i pe turci cu ajutorul oastei Moldovei și a secuilor. Polonezii intră cu oastea în Moldova și-l impun domn pe Ieremia Movilă. **Moldova pierzându-și locul în Liga Sfântă**.

Mihai încheie cu Rudolf al II-lea, împăratul Austriei, **tratatul de la Mănăstirea Dealu** prin care erau refăcute planurile de cruciadă.

Unirea de la 1600 (Constituită din trei etape)

I. CAMPANIA ÎN TRANSILVANIA

Când Andrei Bathory a încercat să aplice tratatul de la Alba Iulia, Mihai decide să **atace Transilvania**, de unde a rezultat victoria lui Mihai la **Șelimbăr**, anulând contractul de suzeranitate, iar uciderea lui Andrei Bathory de către secuii îl face pe Mihai stăpânul Transilvaniei.

II. CAMPANIA ÎN MOLDOVA

Moldova este atacată, dar Ieremia Movilă se refugiază în Polonia, iar Suceava își deschide porțile. Într-un document emis la Iași, Mihai se intitula *domn al Țării Românești, al Ardealului și a toată Țara Moldovei*

III. DESTRĂMAREA UNIRII

Cauze:

- **Revolta nobilimii maghiare din Transilvania** care nu putea accepta un principe român. Nobilii l-au rechemat pe Sigismud Bathory, care, aliat cu generalul austriac Gheorghe Basta, îl **învinge pe Mihai în lupta de la Mirăslău**, unde **Mihai pierde Transilvania**.
- Intervenția poloneză în Moldova și reînscăunarea lui Ieremia Movilă, unde **Mihai pierde Moldova**.
- **Trădarea boierilor munteni** care-l acceptă domn pe Simion Movilă, fratele lui Ieremia. **Mihai pierde Țara Românească**.
- **Politica duplicitară a Austriei** - în iarna dintre 1600 - 1601, Mihai se află în pibegie la Viena, apoi la Praga, unde obține ajutorul lui Rudolf al II-lea. Ajutat de oastea austriacă, **Mihai recâștigă Transilvania** în **bătălia de la Guruslău** - boierii munteni loiali lui Mihai îl alungă pe Simion Movilă.
- **9 august 1601** - Mihai este asasinat în tabăra militară de pe Câmpia Turzii.

În secolul al XVII-lea - nu mai există domnitori care să ridice sabia împotriva turcilor, iar regimul dominației otomane se manifestă prin căderea tributului.

Sfârșitul secolului al XVII-lea - Are loc reorientarea politicii antiotomane spre noi alianțe. Domnii Țării Românești au **ales alianța cu Austria**, iar Moldova s-a orientat spre noua mare putere - **Imperiul Țarist** (Rusia)

Începutul secolului al XVIII-lea - turcii nu mai au încredere în domnii români, urmând astfel instaurarea **regimului fanariot (1711 - Moldova, 1716 - Țara Românească)**

Trăsăturile regimului fanariot:

- ❑ **Instaurarea politică.**
- ❑ **Domnii scurte (între 1 -3 ani)**, existând obiceiul ca domnul să fie mutat din Țara Românească în Moldova și invers - **Constantin Mavrocordat domnind 25 de ani**.
- ❑ **Extorcarea financiară prin creșterea tributului, mărirea birurilor, introducerea taxelor și prețurilor de monopol.**
- ❑ **Amploarea fenomenului mănăstirilor închinat**e care nu mai sunt conduse de clerul român, ci de epitropi greci.
- ❑ **Grecizarea instituțiilor.**

IV. Statul român modern

Proiecte politice (Secolul XVIII și prima jumătate a secolului al XIX-lea)

Partida națională - gruparea de boieri patrioți din Țara Românească și Moldova care au luptat pentru **înlăturarea regimului fanariot, recâștigarea autonomiei și reformarea statului.**

Proiectele de reformă au fost înaintate reprezentanților Imperiului Otoman, Rusiei și Austriei, în perioada sec. al XVIII-lea, deoarece atunci era în plină desfășurare **Problema orientală.**

Țările Române au fost teatru de război în problema orientală și au suferit pierderi teritoriale (Banatul și Oltenia fiind ocupate de austrieci)

1775 - Austria ocupă Bucovina.

1812 - Rusia ocupă Basarabia.

Exemple de proiecte:

O delegație de boieri solicita Austriei și Rusiei (Învingătoarele Imperiului Otoman):

□ Desființarea raialelor □ Domni pământei □ Neutralitatea pământului românesc □ Respectarea autonomiei în virtutea vechilor capitulații □ Recâștigarea independenței

Revoluția de la 1821 condusă de Tudor Vladimirescu în Țara Românească - Atunci când ultimul domn fanariot a murit, *Partida națională* a format un guver provizoriu care a preluat conducerea la București și l-a însărcinat pe **Vladimirescu** să formeze o armată revoluționară. Programul acestei revoluții s-a numit **Cererile norodului românesc** - era un amestec de program politic și act constituțional. Revoluția a fost înfrântă și **Vladimirescu asasinat**, însă cel mai important obiectiv a fost atins: **înlăturarea regimului fanariot și restaurarea domniilor pământene prin Ionită Sandu Sturdza în Moldova și Grigore Dimitrie Ghica în Țara Românească.**

În timpul domniei lor, au fost redactate mai multe proiecte de constituție, cel mai important fiind

Constituția Cărvunarilor întocmită de Ionică Tăutu. Se cerea egalitatea în fața legii, drepturi și libertăți cetățenești, reforma justiției, modernizarea învățământului.

La mijlocul secolului XIX, la sfârșitul unui nou război ruso-turc, prin **tratatul de la Adrianopol** a fost modificat statutul politico-juridic al celor două principate (Țara Românească, Moldova) prin introducerea oficială a **protectoratului rusesc**. Rusia a ocupat timp de 6 ani cele două principate, perioadă în care Țara Românească nu a avut domnitori, ci a fost condusă de un guvernator rus, generalul **Pavel Kisseleff.**

În perioada ocupației țariste, sunt elaborate **Regulamentele Organice**, primele acte cu valoare constituțională din Principatele Române (primele legi scrise). Unele prevederi au dus la modernizarea principatelor:

- Domnul trebuia ales de o **Adunare Obștească**
- Principiul separării puterilor în stat
- Introduce corpul de avocați și procuratura
- Bugetul de stat

Prevederi negative:

- Menținerea privilegiilor boierimii și clerului
- Agravarea obligațiilor țăranimii dependente prin introducerea **nartului** (normă zilnică de muncă)
- În Țara Românească, partida națională condusă de Ion Câmpineanu a redactat două documente-proiect:
 1. **Act de Unire și Independență**
 2. **Act de Numire a Suveranilor Românilor** (cerea respectarea Regulamentului Organic, deoarece primii domni au fost numiți de către Rusia și Imperiul Otoman)

Proiectul politic pașoptist (Revoluția de la 1848) - Revoluția de la 1848 a fost un fenomen general european. În Țara Românească, ea a fost pregătită și condusă de intelectuali precum M. Kogălniceanu și V. Alecsandri în Moldova, Nicolae Bălcescu și Ion Brătianu în Țara Românească sau George Baritiu și Andrei Saguna în Transilvania.

Au fost redactate programe politice în toate provinciile cu accentul pus pe **problema națională** (autonomia și independența, Unirea principatelor) și **problema agrară** (desființarea clăcii și împroprietărirea țăranilor cu pământ) . Putem cataloga aceste programe ca fiind **moderate** sau **radicale**.

Cel mai radical program al Revoluției: ***Prințiunile noastre pentru reformarea patriei redactat la Brașov***

Cel mai moderat program al Revoluției: ***Petițiunea proclamație din Moldova***

Cel mai realist program al Revoluției: ***Proclamația de la Islaz*** - deoarece este singurul program aplicat, a funcționat ca și constituție a Țării Românești în perioada regimului revoluționar.

Revoluția pașoptistă a fost înfrântă dar importanța ei constă în:

- Fixarea programului național pentru următoarele decenii
- Formarea unei generații de oameni politici care au marcat destinul României moderne
- A arătat forța maselor populare
- A avut un caracter național, unitar și democratic

Unirea din 1859 (Formarea statului național român prin Unirea Moldovei cu Țara Românească)

Etapele Unirii:

□ Congresul de Pace de la Paris - 1856

Are loc la sfârșitul războiului Crimeii care a început ca un război ruso-turc și s-a transformat într-un război european prin intervenția Franței, Angliei, Austriei, Prusiei, Piemontului și o parte din Imperiul Otoman => **Rusia a fost înfrântă.**

La Paris, în timpul negocierilor de pace, **problema românească se internaționalizează.** Reprezentatul Franței a propus Unirea principatelor române, însă au existat atât **puteri prounioniste (Franța, Prusia, Piemont)** cât și **puteri antiunioniste (Anglia, Austria și Imperiul Otoman)**

Tratatul de pace de la Paris a hotărât:

- **Înlăturarea protectoratului rusesc și înlocuirea lui cu garanția colectivă a celor 7 mari puteri** => statutul politico-juridic după 1856 este de suzeranitate otomană, crește autonomia românilor.
- **Rusia trebuia să retrocedeze Moldovei trei județe din S Basarabiei (Cahul, Bolgrad și Ismail)**
- **Convocarea Adunărilor Ad-Hoc de la Iași și București pentru a decide în privința unirii.**

□□ **Adunările Ad-Hoc din 1857** - au elaborat rezoluții (acte) rezultate în urma unor dezbateri colective, în care au decis:

1. **Unirea sub un principe străin**
2. **Respectarea autonomiei**
3. **Statul să se numească România**

□□□ **Convenția de la Paris din 1858** - este actul prin care puterile garante decid modul în care să se facă unire și care devine noua constituție a Principatelor. Aceasta prevedea o unire formală sub denumirea de **Principatele Unite ale Moldovei și Valahiei** cu doi domnitori, două guverne, două Adunări și două capitale.

□□□□ **Dubla alegere a lui Alexandru Ioan Cuza ca domn al Moldovei (5 ian 1859) și ca domn al Țării Românești (24 ianuarie 1859 - Politica faptului împlinit)**

Domnia lui Alexandru Ioan Cuza (1859 - 1866) (A pus bazele statului român modern prin reforme)

Etapele domniei:

I. Unificarea deplină - În primii ani de domnie, Cuza a urmărit două obiective:

1. Pe plan intern: desființarea vămilor, fixarea capitalei la București, unificarea armatei, a serviciilor de poștă și telegraf, convocarea adunării unice și formarea primului guvern unic, condus de Barbu Catargiu.

2. Pe plan extern: a obținut recunoaștere dublei alegeri și recunoașterea unirii. Austria și Imperiul Otoman au recunoscut unirea doar pe perioada domniei lui Cuza.

II. Epoca marilor reforme - Au fost îndeplinite în timpul guvernului Kogălniceanu, care a început cu legea secularizării averilor mănăstirești, prin care terenurile mănăstirilor intră în proprietatea statului.

Reforma agrară sau legea rurală a însemnat **desființarea clăcii și împrăștierea a aproximativ 500.000 de familii țărănești**. Țăranii au primit pământ după criteriul forței de muncă, fiind împărțiți în trei categorii:

- **Fruntașii** (cei care aveau mai mult de două vite de muncă - aprox. 3 ha)
- **Mijlocașii** (cu 1-2 animale de tracțiune - 1 - 2 ha)
- **Pălmașii** (fără animale de tracțiune)

Părțile negative ale reformei agrare:

- nu au fost împrăștiți toți țăranii
- țăranii trebuiau să plătească o despăgubire eşalonată în timp de 15 ani
- loturile au fost mici, insuficiente pentru familiile numeroase.

* **Legea instrucțiunii publice (învățământul)** - se instituie învățământul public, obligatoriu și gratuit de 4 clase. Prin aceeași lege, se înființează și **învățământul superior**, reprezentat de Universitatea din Iași și București.

* **Reforma justiției** - au fost introduse codul civil, codul penal, codul comercial după modelul francez, înființându-se și Starea Civilă sau CEC.

III. Domnia autoritară - Cuza a dizolvat Adunarea și a supus plebiscitului o nouă constituție numită prudent **Statutul Dezvoltător al Convenției de la Paris** - o lege electorală prin care **s-a redus censul** (venitul care dădea dreptul de vot), Parlamentul trecând la o structură bicamerală prin **înființarea senatului**. Se formează **Monstruasa coaliție** - gruparea care-i unea pe liberalii radicali și pe conservatori, opozanți ai lui Cuza care-și dădeau mâna pentru a-l înlătura.

11 februarie 1866 - complotul monstruoasei coaliții în urma căruia Cuza este nevoit să abdice.

Instaurarea dinastiei străine

După abdicarea lui Cuza, Kogălniceanu și Brătianu pleacă în Europa în căutarea unui principe străin. Prima alegere a fost Filip de Flandra, care a refuzat. În anturajul împăratului Napoleon al III-lea, s-a făcut propunerea pentru prințul Carol de Hohenzollern, nepot al împăratului Franței și al regelui Prusiei.

1866 - Carol a acceptat și a pornit spre România într-o călătorie incognito, deoarece Austria și Prusia se aflau în război. Carol depunea la **10 mai 1866** jurământul de credință și devenea **principe al**

României. Domnia de 48 de ani are două etape:

I. 1866 - 1881 - poartă titlul de principe

II. 1881 - 1914 (d.) - primul rege al României

Realizările domniei lui Carol I

I. Constituția din 1866 (prima constituție internă românească)

- Consfințește numele **oficial de România**. Are un caracter național și arată că teritoriul este de nedespărțit (indivizibil)

- **Introduce noua metodă de guvernare: monarhia constituțională** bazată pe principiul separării puterilor în stat:

* **Puterea executivă** - o deține domnul și guvernul

* **Puterea legislativă** - o deține domnul și parlamentul bicameral

* **Puterea judecătorească** - deținută de către tribunal și înalta curte de Justiție și Casație.

Structura constituției a avut ca model constituția belgiană și conține 8 titluri și 139 de articole.

Unul dintre titluri se referă la drepturile românilor și **are un caracter liberal**, deoarece consfințește drepturi și libertăți cetățenești (a presei, a conștiinței, a exprimării)

Art. 7 - stabilea că **numai creștinii pot obține cetățenia română** (evreii fiind excluși de la viața politică deoarece votul era unul cenșitar (pe bază de avere).

Constituția stabilea:

* **Principiul succesiunii la tron** ca fiind ereditar, pe linie directă masculină, cu principiul primogeniturii

* **Atribuțiile principelui:**

Numește și revocă miniștrii săi, sancționează (aprobă) și promulgă legile, are drept de veto (se opune unei legi), era șeful armatei și avea dreptul de a bate monedă.

Constituția din 1866 a rămas în vigoare până în 1923 și a suportat **trei modificări**:

1. **1879 - este modificat art. 7**, fiind o condiție impusă de Germania.
2. **1884 - se modifică articolul care prevedea sistemul succesiunii la tron**, fiind permisă succesiunea colaterală și desemnat ca moștenitor al tronului prințul Ferdinand, nepot de frate a lui Carol.
3. **1917 - în timpul primului război mondial, Ferdinand I modifică articolele referitoare la proprietate și legea electorală.**

II. Obținerea Independenței de stat a României

A. Proclamarea Independenței - se redeschide în 1875 *problema orientală*, odată cu răscoalele sârbilor și bulgarilor împotriva Imperiului Otoman. Când Rusia anunță că va sprijini răscoalele, încep negocierile cu guvernul român.

4 aprilie 1877 - Convenția româno-rusă încheiată la București:

- Prevedea că **România permitea Rusiei tranzitarea trupelor pe teritoriul său**, cu două condiții:

1. **Itinerariul trupelor țariste să ocolească Bucureștii**

2. **Rusia să suporte cheltuielile de hrană și transport**

Rusia se obliga să respecte integritatea teritorială a României. Ca urmare, trupele țariste intră în România, dar trecerea Dunării este întârziată de o primăvară extrem de ploioasă.

Turcii bombardează localitățile românești de la Dunăre și în acest context, la **9 mai 1877, Mihail Kogălniceanu declară în parlament: *Suntem independenți, suntem o națiune de sine stătătoare***

B. Participarea României la războiul din Balcani

Rușii trec Dunărea și înaintează spre sud până în fața sistemului de fortificații de la **Plevna**, creat de Osman Pașa. După câteva atacuri nereușite, marele duce Nicolae trimite două telegrame lui Carol I în care îi cere ajutorul. În fruntea trupelor române, **Carol I trece Dunărea și înaintează până la Plevna**, preia comanda trupelor româno-ruse și impune tactica asediului prin încercuirea sistemului de fortificații și tăierea liniilor de aprovizionare a turcilor.

La 28 noiembrie 1877, Osman Pașa capitulează și se predă armatei române.

C. Recunoașterea internațională a Independenței

În 1878 se încheie războiul și se semnează tratatul ruso-turc de la San Stefano, la care România nu a fost invitată. Tratatul de la San Stefano recunoștea independența României, a Serbiei și Muntenegrului și dădea Bulgariei statut de autonomie sub protectorat rusesc. Rusia lua ca **pradă de război Dobrogea** și anunța România că dorește un schimb teritorial. La cererea Germaniei, tratatul a fost anulat și s-a convocat **Congresul de Pace de la Berlin**, unde au participat toate marile puteri europene. **Tratatul de Pace de la Berlin recunoștea independența României**, cu 3 condiții:

1. **Acceptarea schimbului teritorial cu Rusia** (Dobrogea, Delta Dunării și Insula Șerpilor se unesc cu România, în schimbul județelor Cahul, Bolgrad și Ismail)
2. **Modificarea articolului 7 din Constituție**
3. **Rezolvarea afacerii Stroussberg în favoarea firmei germane** (concesionare de construcție căi ferate)

III. Proclamarea regatului în 1881 - creșterea prestigiului internațional al României, care se afirmă în relațiile diplomatice și în politica externă.

1883 - România iese din izolarea diplomatică ca urmare a aderării la Tripla Alianță (Germania, Austro-Ungaria, și Italia) printr-un tratat rămas secret până la începutul Primului Război Mondial.

1913 - România joacă rol de arbitru în cel de-al doilea Război Balcanic. La cererea Angliei, armata română atacă Bulgaria, ocupă Sofia și o silește să capituleze. Pacea se încheie la București și **aduce României partea de sud a Dobrogei numită Cadrilater.**

IV. **Stabilitatea vieții politice interne**

Carol I a jucat rol de arbitru al vieții politice fără să uzeze dreptul de veto. **Au luat naștere partidele politice:**

1. 1875 (Partidul Național Liberal) - a fost condus de Ion Brătianu. Doctrina sau ideologia liberală se baza pe două principii: **libertatea individului și proprietatea privată.**

Baza de masă a PNL este burghezia și orășenimea. Politica economică este: *prin noi înșine*, respectiv dezvoltarea economică a României trebuia să se facă prin investirea capitalului autohton și folosirea resurselor proprii. **Au promovat protecționismul vamal** (taxe mari pentru importuri)

PNL a fost la guvernare 12 ani (1876-1888) și a adoptat o serie de legi care au modernizat

România: Legea tarifelor vamale

Legea pentru încurajarea industriei

Reglementările în domeniul financiar-bancar

2. 1880 (Partidul Conservator) - a fost condus de Lasăr Catargiu și avea ca **bază de masă marea moșierime și elita satelor (preoți, țărani înstăriți)**

Conservatorismul este o doctrină întemeiată pe ideea progresului lent fără reforme radicale. Politica lor, cunoscută sub deviza: *pașilor mărunți* sau a *porților deschise* promova atragerea capitalului străin în industrie și păstrarea agriculturii ca principală ocupație. În preajma Primului Război Mondial, **președintele PC devine Titu Maiorescu.** După Primul Război Mondial, dispare de pe scena politică datorită reformei agrare.

Românii din teritoriile aflate sub stăpânire străină în a doua jumătate a secolului XIX

A) **BASARABIA** - ocupată de ruși în 1812, ea a fost organizată ca provincie țaristă fără autonomie. Populația românească a suportat o intensă politică de rusificare (limba română a fost interzisă atât în școli cât și în biserică). **Românii nu au avut acces la învățământ**, astfel încât activitatea politică și lupta de emancipare națională se organizează abia în secolul XX. În 1917, se formează **Partidul Național Moldovenesc**, motorul luptei pentru Unire.

B) BUCOVINA - a fost integrată Austriei la sfârșitul secolului XVIII. Colonizarea regiunii cu populația germanică a dus la progresul economic. Având autonomie și fiind sub administrația guvernului de la Viena, după **pactul dualist** care a dus la apariția Austro-Ungariei, **românii bucovineni și-au format o elită**. Încă din 1892 se organizează **Partidul Național Român din Bucovina**. La serbările de la Putna, a fost organizat un adevărat **congres panromânesc** la care au participat Ciprian Porumbescu, Mihai Eminescu și oameni politici.

C) TRANSILVANIA - Lupta de emancipare națională se radicalizează după pactul dualist care a anexat Transilvania Ungariei. Se formează **Partidul Național Român** sub conducerea lui Ion Rătiu care adoptă inițial ca tactică de luptă **pasivismul politic** (neparticiparea la alegeri și punerea accentului pe sprijinirea culturii, presei și bisericii). Apogeul pasivismului a fost redactarea unui memoriu protest numit **Memorandum** pe care l-au înaintat **împăratului de la Viena**. Memoriul a ajuns la **autoritățile maghiare care au arestat autorii, lideri ai PNR** și i-au condamnat la ani grei de închisoare în procesul de la Cluj. La intervenția lui Carol I, memorandiștii au fost grațiați de împăratul Austro-Ungariei. La începutul secolului XX, **PNR adoptă activismul politic**, tactică care va fi încununată de succes în 1918.

Primul Război Mondial

Cauze:

1. Lupta marilor puteri pentru reîmpărțirea lumii
2. Lupta popoarelor aflate sub stăpânire străină pentru liberare și constituire de state naționale
3. Cursa înarmărilor

Pretextul a fost **asasinarea prințului moștenitor Franz Ferdinand al Austro-Ungariei** la Sarajevo de către un student sârb. Austro-Ungaria a declarat război Serbiei, ceea ce a determinat intrarea în război a celor două coaliții: **Antanta** sau **Tripla Înțelegere** (Franța, Anglia, Rusia) și **Puterile Centrale** (Germania și Austro-Ungaria) cărora li se adaugă ulterior Bulgaria și Imperiul Otoman.

Iulie 1914 - se întrunește consiliul de coroană de la Sinaia pentru a stabili poziția României față de răboi. Au fost luate mai multe puncte de vedere:

- a) **Germanofilii (cei pro-germani)** - Carol I, Titu Maiorescu
- b) **Antantofilii (cei pro-francezi/englezi)** - Printul Ferdinand, Brătianu
- c) **Neutraliștii (cei ce doreau neparticiparea la război)**

S-a luat decizia de neutralitate după ce aceeași soluție a fost aleasă și de Italia. **Între 1914 -1916, România este neutră față de Primul Război Mondial.**

1916 - pe fondul victoriilor Puterilor Centrale și datorită prelungirii războiului, **Antanta a făcut presiuni asupra României**. Ambele coaliții au încercat să atragă România din cel puțin **3 motive**:

1. **Poziția geo-strategică**
2. **Rezervele de petrol**
3. **Rezervele de cereale**

Antanta somează România cu ultimatumul: *Acum ori niciodată*, ceea ce i-a determinat pe Regele Ferdinand și pe primul ministru Ion Brătianu să semneze convențiile de alianță cu Antanta:

1. **Convenția politică** - prevedea **dreptul istoric al României asupra teritoriilor** stăpânite de Austro-Ungaria.
2. **Convenția militară** - stabilea condițiile impuse de armata română pentru susținerea frontului, furnizarea **de armament și muniție modernă, deschiderea frontului grecesc de către marina britanică** pentru a atrage spre sud trupele bulgare.

Campania din 1916 - ofensiva română împotriva Austro-Ungariei a început de la curbură Carpaților. În două săptămâni, a fost eliberat teritoriul până la Sibiu. **Trupele germano-bulgare rup linia Dunării după înfrângerea suferită de români la Turtucaia** și armata bulgară ocupă Dobrogea. Contraofensiva Austro-Ungară din Carpații Meridionali a străpuns apărarea **românilor, învinși în luptele din defileul Jiului și al Oltului**. Ultima încercare de apărare a Bucureștiului este **bătălia de pe Neajlov-Argeș**, dar **capitala nu poate fi apărată și intră sub ocupație germană**. La sfârșitul anului 1916, frontul se stabilizează în sudul Moldovei, **regele și guvernul se retrag la Iași, care devine noua capitală a României**.

1917 - armata română a fost refăcută cu sprijinul unei misiuni militare franceze, conduse de generalul Berthelot. Personalități politice și culturale au ridicat moralul soldaților (regina Maria, George Enescu), iar **regele Ferdinand a promis înfăptuirea reformelor agrare și electorale**. Armata I și II, conduse de generalii Alexandru Averescu și Eremia Grigorescu, **au obținut victoriile de la Mărăși-Mărășești-Oituz** sub deviza: *Pe aici nu se trece*. Din păcate, victoriile nu pot fi fructificate de Antanta, care suferă o nouă lovitură. Izbucnește în octombrie **revoluția bolșevică din Rusia** sub conducerea lui Vladimir I. Lenin, care a dus la ieșirea Rusiei din război, prin **pacea de la Brest-Litovsk**.

1918 - România a fost nevoită să încheie pace separată cu Puterile Centrale numită de Nicolae Iorga: *Pacea odioasă*. A fost semnată la **Buftea-București** și avea prevederi drastice pentru România:

1. Cedarea Dobrogei către Bulgaria cu excepția unui culoar de 6 km lățime între Cernavodă și Constanța, care-i asigura ieșirea la mare.
2. România ceda Austro-Ungariei o fâșie muntoasă de-a lungul Carpaților, cu cele mai înalte vârfuri: Ceahlău, Omu.
3. Retragerea ocupației germane din Muntenia și Oltenia în schimbul concensionării producției de cereale și petrol pe următorii 90 de ani.

Noiembrie 1918 - Germania capitulează și Primul Război Mondial se încheie cu victoria Antantei.

MAREA UNIRE de la 1918

Etapele unirii:

I. UNIREA BASARABIEI CU ROMÂNIA

Octombrie 1917 - Izbucnește revoluția de la Chișinău, unde se organizează **Congresul Ostașilor Moldoveni** care alege ca organ reprezentativ (guvern provizoriu) **Sfatul Țării** în frunte cu Ion Inculeț.

Decembrie 1917 - Sfatul Țării proclamă autonomia Republicii Democratice Moldovenești și cere sprijinul armatei române pentru a restabili ordinea. Regele Ferdinand trimite trupe conduse de prințul moștenitor Carol al II-lea, ceea ce determină reacția ostilă a Rusiei, care **rupe relațiile diplomatice cu România**.

24 Ianuarie 1918 - Se proclamă **independența Republicii Democratice Moldovenești**

27 Martie 1918 - Marea adunare națională de la Chișinău a votat **rezoluția de unire a Basarabiei cu România**. A fost o unire condiționată de **efectuarea reformei agrare** și de acordarea a două posturi de ministru.

II. UNIREA BUCOVINEI CU ROMÂNIA

1918 - Se constituie **Consiliul Național Român**, organism condus de Iancu Flondor, care preia conducerea luptei pentru unire.

15 Noiembrie 1918 - **Congresul General al Bucovinei** întrunit la Cernăuți, **a votat cu majoritate** *Unirea necondiționată și pe vecie cu patria mamă România.*

III. UNIREA TRANSILVANIEI ȘI A BANATULUI CU ROMÂNIA

Organism reprezentativ a fost **Consiliul Național Român Central** format din 12 membri (6 membri ai **PNR** și 6 ai **PSD**) Pe fondul dezmembrării Austro-Ungariei, **CNRC inițiază tratative cu guvernul maghiar** pentru delimitarea graniței.

1 Decembrie 1918 - Deoarece ungurii acceptau doar ideea schimbului de populație, **trataivele au eșuat** și **CNCR a convocat Marea Adunare Națională** de la Alba Iulia. Președintele Adunării a fost Gheorghe Pop de Băsești și au participat 1228 de delegați aleși ai tuturor localităților transilvănene și peste 100.000 de români veniți din toate colțurile țării. Rezoluția de unire a fost votată în *unanimitate* și făcută publică mulțimii de către Vasile Goldiș, lider al **PNR**. Tot acolo, au fost create două organisme provizorii care trebuiau să funcționeze până la îndeplinirea condițiilor din rezoluția de unire.

1. **Marele Sfat Național** - condus de Gheorghe Pop de Băsești, era un organism cu rol legislativ care trebuia să pregătească tranziția spre legislația românească (250 de membri)

2. **Consiliul Dirigent** - condus de Iuliu Maniu, avea rol executiv și funcționa ca un guvern provizoriu. Activitatea lor a durat până în 1920 când Transilvania și Banatul sunt integrate definitiv.

Recunoașterea internațională a Marii Uniri

A avut loc în timpul **Conferinței de Pace de la Paris**, organizată după încheierea Primului Război Mondial. Delegația română a fost condusă de Ionel Brătianu și Nicolae Titulescu. Statutul României la Conferința de Pace de la Paris a fost de stat învins, dar **cel mai important obiectiv era recunoașterea Marii Uniri**, obiectiv dificil de realizat în condițiile în care **Rusia nu participă**. Tratatul au fost negociate de *cei 4 mari* - adică reprezentanții Franței, Angliei, SUA și Italiei.

România a semnat tratatele de pace cu statele învinse, prin care s-au conturat granițele perioadei interbelice.

Tratatul cu Austria - semnat la Saint-Germains, **recunoștea dreptul istoric al României asupra Bucovinei** și stabilea regimul minorităților.

Tratatul cu Bulgaria - semnat la Neuilly - menținea valabile granițele din 1913, ceea ce însemna că **România păstra Cadrilaterul** (Sudul Dobrogei)

Tratatul cu Ungaria - semnat la Trianon - **recunoștea actul din 1 Decembrie 1918**.

Deoarece Rusia nu a participat la conferință și I. Brătianu a insistat asupra unui posibil focar de război, **Marile Puteri învingătoare au semnat Tratatul de la Paris, prin care garantau României granița de răsărit.**

! Importanța realizării României Mari constă în crearea cadrului teritorial și economic propice dezvoltării fără precedent din perioada interbelică, când România a ajuns la apogeu.

V. Secolul XX - între democrație și totalitarism

După Primul Război Mondial, se instaurează regimuri totalitare în Europa, respectiv **comunismul** în Rusia (din 1922, URSS) și **nazismul (hitlerismul)** în Germania cu varianta fascismului în Italia.

Trăsăturile regimurilor totalitare

1. Cultul personalității dictatorului:

(URSS - **Stalin**, Germania - **Hitler**, Italia - **Mussolini**)

2. Existența partidului unic:

(**PCUS** - Partidul Comunist din Uniunea Sovietică)

(Germania - **NSDAP**)

(Italia - **PNF** - Partidul Național Fascist)

3. Represiunea are la bază atât existența unei poliții politice a partidului unic,

(URSS - **NKVD, KGB**)

(Germania - **GESTAPO**)

(Italia - **OVRA**)

Cât și un sistem concentraționar (lagăre de muncă, închisori politice și de exterminare):

(URSS - **GULAG**)

(Germania - **Lagăre de exterminare și holocaustul**)

4. Propaganda - folosește toate mijloacele media

5. Antidemocrația - interzicerea drepturilor și libertăților cetățenești

6. Naționalismul exacerbat

Regimurile politice democratice s-au menținut după Primul Război Mondial, în Anglia, Franța, SUA și România.

Practici politice democratice:

1. Suzeranitatea poporului
2. Votul universal
3. Garantarea drepturilor și libertăților cetățenești de către constituții
4. Pluripartidism
5. Regimul parlamentar sau reprezentativ.

Perioada interbelică (viața politică internă)

Factorii:

I. Monarhia constituțională

Domnia lui Ferdinand I - 1914 -1927

Marile reforme de după 1918 au fost opera regelui în cooperare cu guvernul liberal condus de Ionel Brătianu.

1918 - legea votului universal (numai bărbații peste 21 de ani, cu excepția militarilor și a magistraților)

1920-1921 - reforma agrară (cea mai amplă din Europa) - a desființat proprietățile mai mari de 100 ha., deci **dispariția moșierimii și a Partidului Conservator**.

- **Reforma fiscală și financiară, reforma justiției, reforma învățământului** (opt clase obligatorii), **legea minelor** - care prevede că resursele subsolului aparțin statului.

Constituția din 1923 - a fost necesară datorită noului cadru teritorial de după Marea Unire. Sunt preluate structura și peste 100 de articole din constituția din 1866.

Deosebiri:

1866:

1. Regimul proprietății *sacra și inviolabilă*
2. Sistemul electoral era votul censitar
3. Prerogativele sau atribuțiile principelui erau foarte largi (dreptul de veto)

1923:

1. Proprietatea privată este garantată de stat, care poate expropria în interes național, prin despăgubire.
2. Sistemul electoral era votul universal.
3. Nu mai apare dreptul de veto.

Scăderea prestigiului monarhiei ca instituție s-a datorat crizelor dinastice provocate de prințul moștenitor Carol al II-lea.

1918 - Carol al II-lea este trimis în Basarabia, se căsătorește cu Zizi Lambrino, o dansatoare de cabaret => megalomania => este rezolvată de Brătianu și căsătoria se anulează.

1921 - Are loc căsătoria dintre Carol și prințesa Elena a Greciei, în același an născându-se și prințul Mihai.

1925 - Carol este trimis la Londra pentru a reprezenta casa regală română la funeraliile reginei Angliei, iar de acolo se stabilește la Paris, împreună cu amanta sa, Elena Lupescu, și trimite lui Ferdinand o scrisoare prin care **renunță la calitatea de moștenitor al tronului**. Parlamentul votează legea prin care Carol era desmoștenit (va lua numele de familie Caraiman), iar moștenitor al tronului devine Mihai.

1927 - Ferdinand moare și Mihai I devine rege la doar 6 ani, constituindu-se regenta (instituție formată din regina Maria, prințul Nicolae și președintele Curții de Casație)

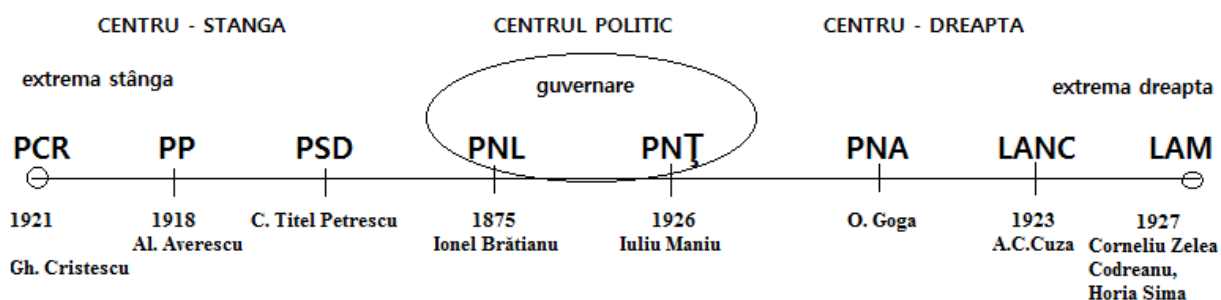
1930 - Carol revine în țară și cu sprijinul lui Iuliu Maniu, **este încoronat cu titlul de Carol al II-lea** (1930 - 1940)

Domnia lui Carol al II-lea:

1. 1930 - 1938 (domnia constituțională)
 2. 1938 - 1940 (monarhia autoritară, instaurată prin Constituția Carlistă, care sporea puterile regelui)
- Dezmembrarea României Mari din vara lui 1940** l-a făcut pe Carol al II-lea să **abdice** în favoarea fiului său, Mihai I.

II. Partidele politice

După Primul Război Mondial, asistăm la o viață politică bazată pe pluripartidism, care acoperă eșichierul de la stânga la dreapta, și anume:

PNA - Partidul Național Agrar

LANC - Liga Apărării Național Creștine

LAM - Legiunea Arhangelului Mihail

PCR - Partidul Comunist Român

PP - Partidul Poporului

PNL - Partidul Național Liberal

PNT - Partidul Național Țărănesc

1. **PNL** - a guvernat între 1918 - 1927 *decada brătienistă* - continuă politica de modernizare a industriei sub deviza *Prin noi înșine*, ceea ce duce la refacerea imediată după război. Între **1934 - 1937**, prim-ministrul Gh. Tătăreșcu aduce **România la apogeul economic** (leul - monedă convertibilă, locul 4 în lume la exportul de aur, locul 2 în Europa la exportul de gaze naturale)

2. **PNT** - format în 1926 din fuziunea dintre partidul țărănesc condus de Ion Mihalăce și Partidul Național Român, condus de Iuliu Maniu. Guvernează între 1928 și 1933, în perioada Marii Crize Economice Mondiale. **Măsurile nepopulare de austeritate și greșelile politice ale lui Maniu au scăzut popularitatea acestui partid**. Readucerea lui Carol al II-lea și pactul de neagresiune electorală încheiat cu legionarii au adus la **pierderea guvernării**.

3. **Extrema stângă** (reprezentat de **PCR**) - a fost creat în 1921 și afiliat Internaționalei a II-a Comunistă cu sediul la Moscova. Doar primul secretar general al PCR a fost român, restul fiind ruși, bulgari sau unguri. A susținut teza că România este un stat imperialist (nu recunoștea unirea Basarabiei cu România).

1924 - este scos în afara legii ca urmare a organizării manifestațiilor antiromânești din Basarabia. PCR acționează în ilegalitate până în 1944, când numpra aproximativ 1000 de membri.

4. **Extrema dreaptă** (reprezentat de **LAM**) - fondată de Corneliu Zelea Codreanu. Ideologia legionară avea ca principii **naționalismul exagerat, antisemitismul, misticismul și antidemocrația**. Era organizată paramilitar, Codreanu purtând titlul de *căpitan*. **Se practica asasinatul politic** pentru eliminarea adversarilor, filialele județene se numeau *cuiburi*, iar **echipele morții au eliminat din viața publică doi prim-miniștri**: (I.Ghe. Duca - PNL și Armand Călinescu - PNT)

1933 - LAM este scoasă în afara legii, dar revine în 1934 sub numele de **Garda de Fier**. La alegerile din 1937, obține a 3-a poziție în preferințele electoralului, ceea ce a permis lui Carol al II-lea să instaureze monarhia autoritară și să interzică activitatea partidelor

1938 - C.Z. Codreanu este asasinat din ordinul lui Carol al II-lea, și la conducerea legiunii vine Horia Sima.

Relații internaționale și contribuții românești în perioada interbelică

Pornind de la prevederile tratatelor de pace de la sfârșitul Primului Război Mondial, în perioada interbelică, în relațiile internaționale se întâlnesc mai multe poziții:

a) **Revizionismul** - politica dusă de statele nemulțumite de tratatele de pace (**Germania, Ungaria, Italia, Japonia**)

b) **Conciliatorismul** - politica de concesiuni dusă de marile puteri (**Franța, Anglia, SUA**) față de pretențiile revizionistilor.

c) **Pacifismul** - politica de promovare și menținere a păcii, dusă de statele mici (**România, Polonia, Cehoslovacia, Iugoslavia**)

1919 - În cadrul **conferinței de pace de la Paris**, lua naștere **Societatea Națiunilor**, for internațional care își propunea menținerea păcii și formarea securității colective. **România a fost membru fondator** al Societății Națiunilor și a avut o activitate fructuoasă în interiorul ei, inițiând **două alianțe regionale**:

1. **Mica Înțelegere sau Mica Antantă** (membri: **România, Cehoslovacia, Iugoslavia** - erau împotriva revizionismului maghiar)

2. **Înțelegerea Balcanică** (membri: **România, Iugoslavia, Grecia, Turcia** - erau împotriva revizionismului bulgar)

Diplomatul român Nicolae Titulescu a fost ales de două ori consecutiv, președinte al Societății Națiunilor și a **promovat o serie de acțiuni pacifiste** precum:

- a) **România** a semnat alături de alte 26 de state, **pactul Briand-Kellog** (inițiat de Franța și SUA), prin care, **statele semnatare se obligau să renunțe la forță și la amenințarea cu forța în relațiile dintre ele.**
- b) **Convocarea conferinței dezarmării de la Londra**, unde s-au stabilit noi norme de drept internațional (definiția statului agresor și sancțiunile pe care Societatea Națiunilor le poate aplica)

Societatea Națiunilor a eșuat în încercarea de menținere a păcii, iar statele revizioniste au creat focare de război care anunțau declanșarea celei de-a doua conflagrație mondială:

1. **ÎN ASIA** - Japonia atacă China, ocupă Manciuria și se retrage din Societatea Națiunilor.
2. **ÎN AFRICA** - Italia fascistă atacă Etiopia și o ocupă.
3. **ÎN EUROPA** - Hitler ocupă în 1936 zona Renană.

1937 - Se formează axa Roma-Berlin-Tokio

1938 - Premergător izbucnirii celui de-al Doilea Război Mondial, are 3 evenimente nefaste:

1. **Germania alipește Austria.**
2. **Conferința de la Munchen** - considerată apogeul conciliatorismului, deoarece **Franța și Anglia erau de acord cu dezmembrarea Cehoslovaciei și împărțirea ei între Germania, Ungaria și Polonia.**
3. România este invitată să participe, însă refuză, ducând la **dispariția Micii Înțelegeri.**

România în al Doilea Război Mondial (1939 - 1945)

23 august 1939 - Se semnează la Moscova, **pactul Ribbentrop-Molotov** (pactul de neagresiune germano-sovietică)

1 septembrie 1939 - **Hitler atacă Polonia și începe cel de-al Doilea Război Mondial.**

Deși a acordat sprijin guvernului polonez și a găzduit tezaurul Poloniei, **România s-a declarat neutră față de război.**

1940 - **Are loc dezmembrarea României Mari**, pe fondul victoriilor Axei și în baza anexei secrete a **pactului Ribbentrop-Molotov.**

- au loc pierderi teritoriale, iar în urma notelor ultimative trimise de URSS, **România cedează Basarabia și Bucovina de Vest**, adică aproximativ 50.000 km pătrați cu 4 milioane de locuitori. Prin **Dictatul de la Viena**, **Hitler obligă România să cedeze Ungariei N-V Transilvaniei**, care se va afla sub **regim hortist** până în 1944. Prin **Tratatul de la Craiova**, **România ceda Buglariei cadrilaterul.** Consecința dezmembrării a fost abdicarea lui Carol al II-lea în favoarea fiului său Mihai. Considerat prea tânăr pentru a lua decizii politice în vreme de război, **puterea în stat a revenit generalului Ion Antonescu.**

Dictatura militară a lui Antonescu (1940-1944)

Pentru scurt timp, Antonescu a transformat țara în **stat național legionar**, fiind nevoit să conducă un guvern de tehnocrați în care au fost co-optați și legionarii (PNL și PNT - care au refuzat să participe la formarea guvernului)

- Legionarii dezlănțuie seria **asasinatelor de la Jilava** (65 de foști miniștri PNL, PNT) și a lui Nicolae Iorga

1941 - Are loc rebeliunea legionară care a fost înfrântă de Antonescu, legionarii fiind **arestați** și ordinea **restabilită**. Antonescu a decis **aderarea României la Axă**, ceea ce duce la **ieșirea din neutralitate** (participă la război)

22 Iunie 1941- (Războiul antisovietic) - România intra în război contra URSS:

a) Războiul de eliberare a Basarabiei și Bucovinei de Nord.

b) Războiul de dincolo de Nistru - a fost greșeala politică a lui Antonescu, care a costat România aproape 1 milion de vieți. Ostașii români au participat la **bătăliile de la Odessa, cotul Donului, Stalingrad**, alături de trupele germane, italiene și maghiare.

1943 - **Antonescu și-a dat seama că Hitler va pierde războiul** și a început să retragă trupe de pe frontul URSS. Acesta a permis, neoficial, partidelor politice să ducă tratative cu **Națiunile Unite** (SUA, Anglia, URSS) pentru scoaterea României din război. Toate negocierile purtate la Lisabona, Ankara, Cairo sau Stockholm **au eșuat** din cauza **refuzului URSS de a discuta problema Basarabiei**.

August 1944 - (**Războiul antihitlerist**)- prin lovitura de stat organizată de regele Mihai și alianța partidelor PNL, PNT, PSD și PCR, **Antonescu este înlăturat de la putere** și **România iese din Axă**, alăturându-se Națiunilor Unite.

Au existat consecințe ale acestei lovituri de stat:

a) Pe plan intern: începutul regimului comunist

b) Pe plan extern: a scurtat războiul cu aproape 1 an

Războiul împotriva Axei are două subperioade:

August-Octombrie 1944 - are loc **eliberarea nord-vestului Transilvaniei de sub ocupația hortistă** și **alungarea trupelor germane** de pe teritoriul României. Ultimele lupte de la Carei și Satu Mare, câștigate de români, marchează de atunci, în fiecare an, **la 25 octombrie, ziua armatei române**.

Octombrie 1944 - Mai 1955 - armata română a participat la eliberarea Ungariei, a Cehoslovaciei și a Austriei.

1947 - se semnează Tratatul de Pace între România și Națiunile Unite, când ne aflăm deja sub ocupație sovietică.

VI. Regimul comunist în România

Etapele instaurării comuniștilor la putere:

23 August 1944 - Comuniștii participă la lovitura de stat prin care **a fost înlăturat mareșalul Ion Antonescu**. Este momentul în care **PCR iese din ilegalitate**, având însă în jur de 1.000 de membri, nereprezentând un partid de masă. Ascensiunea PCR are loc în condițiile în care **Armata Roșie** (trupele URSS-ului) se afla pe teritoriul României. După arestarea lui Antonescu, el a fost predat sovieticilor care l-au judecat ca trădător de război **și l-au executat prin împușcare în 1946**.

Septembrie 1944 - după semnarea convenției de armistițiu cu URSS, **se formează 3 guverne**, două conduse de Constantin Sănătescu și unul condus de generalul Rădescu, ambii din anturajul regelui Mihai.

Martie 1945 - **Instaurarea primului guvern comunist** condus de doctor Petru Groza. Măsurile luate de guvernul comunist au vizat o reformă agrară ce a avut drept scop propagandistic, atragerea țărănimii față de politica PCR. Regele Mihai și partidele politice de centru (PNL, PNT) au protestat față de politica de forță a URSS-ului, încercând să atragă intervenția aliaților democrați.

- Mihai I declanșează *greva regală*, **refuzând să semneze orice act emis de guvernul comunist**. Conflictul s-a stins prin admiterea în guvern a unui reprezentant PNL și PNT.

1946 - Se organizează primele alegeri parlamentare de după război, în care comuniștii obțin prin **fraudarea rezultatelor**, aproape 80% din voturi. Rezultatul a fost **primul parlament comunist**.

1947 - Dizolvarea partidelor politice în urma **arestării celor doi lideri**: Iuliu Maniu (PNT) și Gheorghe Brătianu (PNL)

30 Decembrie 1947 - **abdicarea forțată a regelui Mihai și proclamarea Republicii Populare Române**.

Etapele regimului comunist:

Regimul Gheorghe Gheorghiu-Dej (1948-1965)

Partidul unic, format în 1948 din fuziunea între PCR și PSD (**Partidul Muncitoresc Român**) condus de secretarul Gheorghe Gheorghiu-Dej care deține și conducerea statului, **devine partid-stat**.

Scopul PMR era acela de a instaura dictatura proletariatului și a promova principiile staliniste.

Dej a luat o serie de măsuri pentru a instaura modelul comunismului stalinist:

1. **Naționalizarea** - a însemnat **desființarea proprietății private** și trecerea în proprietatea statului a imobilelor și mijloacelor de producție (fabrici, nave, bănci)
2. **Înființarea securității** (DGSP - Direcția generală pentru securitatea poporului) - **care a declanșat represiunea asurpa tuturor opozanților PMR** (liberali, țărâniști, legionari, intelectuali)
3. **Industrializarea** - a fost forțată după modelul sovietic **pe cale extensivă** (conta cantitatea și nu calitatea). Au fost construite combinate megalomane (cele de la Galați, Reșița, Săvinești) care erau însă insuficiente. Au fost introduse planurile de producție, mai întâi anuale, apoi cincinale, care au afectat și mai mult calitatea mărfurilor produse. Raportările care umflau cifrele **planurilor au creat o falsă idee** despre prosperitatea economiei comuniste.
4. **Înființarea sovromurilor** (societăți mixte româno-sovietice) care aveau drept scop **plata în natură a uriașei despăgubiri de război** pe care URSS o fixase României - 300 mil. dolari. Fiecare sovrom viza un domeniu economic: agricultură, extragerea de petrol, producția de gaze, exploatarea aurului)
5. **Colectivizarea agriculturii** (1949 - 1962) - a însemnat **desființarea proprietății private asupra terenurilor și înființarea CAP-urilor** (cooperative agricole de producție). Consecințele ei au fost drastice: □ a fost afectat satul ca structură tradițională □ exodul populației din mediul urban spre rural □ arestarea și maltratarea țăranilor chiaburi (înstăriți).

6. **Rusificarea culturii** - □ obligativitatea studierii limbii ruse în școli □ înființarea de biblioteci, edituri, muzee româno-ruse, □ schimbarea denumirilor instituțiilor cu nume sonore din cultura rusă □ a fost introdus proletcultismul (introducerea în manuale, presă, teatru a acelor opere care aparțineau unor autori turci care proslăveau noul regim.

7. **Crearea sistemului concentraționar** - adică **lagăre de muncă și închisori politice** destinate opozanților sau disidenților. (Ex: Sighet - au fost închiși foști demnitari, Aiud și Gherla, Pitești, unde s-a practicat *spălarea creierelor*.)

8. **Constituțiile din 1948 și 1952** - **au legiferat regimul prin introducerea unor noi principii:** □ proprietatea comună a statului asupra tuturor bunurilor, □ parlament unicameral numit **Marea Adunare Națională**, □ dictatura proletariatului și alianța cu clasa țărănească, □ PMR este partid unic și secretarul general este conducător al statului, □ **obiectivul regimului este construirea societății socialiste**.

9. **Politica externă** - este dominată de obiectivele Moscovei și are ca principal obiectiv, **inclusiunea României în blocul statelor satelit ale URSS** (RDG, Polonia, Cehoslovacia, Iugoslavia, Bulgaria, Ungaria, Albania). Astfel, **România a devenit membră a C.A.E.R** (consiliul de ajutor economic reciproc) și a **Tratatului de la Varșovia** (alianța militară a statelor comuniste).

1956 - Dej acordă sprijin URSS-ului pentru a înăbuși revolta anticomunistă din Ungaria.

1958 - **Armata Roșie se retrage din România**. După moartea lui Stalin, începe un proces de destalinizare și în acest context, ultimii ani din regimul Dej aduc o îndepărtare de Moscova, cel mai bun exemplu fiind respingerea **planului Valev**.

Regimul Nicolae Ceaușescu (1965 - 1989)

După moartea lui Dej, Ceaușescu devine secretar general al partidului. Își inaugurează regimul printr-o nouă constituție, care modifică titulatura statului în RSR și pe a partidului care redevine PCR.

1974 - va fi introdusă și funcția de președinte al RSR.

Etapele regimului Ceaușescu

1965 - 1971 - național-comunismul:

a) pe plan intern continuă industrializarea, mecanizarea și electrificarea, ia amploare urbanizarea, **sunt inițiate proiecte arhitecturale megalomane** (canalul Dunăre - Marea Neagră, Casa Poporului). Sunt încurajate și colaborările economice mixte: (Dacia Renault, Olcit, Centrala nucleară de la Cernavodă și Rifil)

b) pe plan extern - Ceaușescu a creat falsa impresie că liberalizează regimul, atunci când **a refuzat să participe la înăbușirea revoltei anti-comuniste din Cehoslovacia (*primăvara de la Praga*)** din 1968. Ca urmare, România a fost vizitată de președintele Franței, Charles de Gaulle și de doi președinți americani, Richard Nixon și Gerald Ford.

1971 - 1989 - comunismul dinastic după modelul chinez. Se dezvoltă fără precedent cultul personalității și se aplică *revoluția culturală* conform căreia toată **producția intelectuală trebuia subsumată** intereselor partidului. Se aplică un **control deplin asupra vieții private** (decretul privind interzicerea avortului) și **stimularea creșterii natalității** prin introducerea distincției de *mamă eroină*. Securitatea agravează măsurile luate împotriva disidenților, deși **România semna în 1975 acordurile de la Helsinki privind libertatea persoanelor**. **Mișcarea de disidență** are două ramuri:

a) internă - au făcut parte Doina Cornea, Mircea Dinescu, Ana Blandiana.

b) externă - Paul Goma, Vlad Georgescu.

1983 - Ceaușescu decide că **România trebuie să își achite datoria externă** și impune populației un **regim de privațiuni**: cartelarea alimentelor, raționalizarea consumului de electricitate, gaz, apă, care scad nivelul de trai al românilor. Printre cauzele **revoluției din 1989**, se mai pot enumera și dărâmarea bisericilor, sistematizarea satelor.

1989-1990 - reprezintă **căderea regimului comunist în toate statele din centrul și estul Europei**, România fiind singura țară în care revoluția s-a soldat cu vărsare de sânge. Odată cu prăbușirea URSS, se încheie și **războiul rece**, acea confruntare dintre cele două superputeri ale secolului XX (URSS și SUA). **Revenirea la democrație a însemnat crearea statului de drept**, instaurat prin organizarea primelor alegeri libere din mai 1990 .

Constituția din 1991 - conform constituției, România **devine republică parlamentară**, cu un parlament bicameral, ales prin vot direct, secret și egal odată la 4 ani. Mandatul președintelui inițial de 4 ani a fost ridicat prin referendum și modificarea constituției la 5 ani. O noutate introdusă de constituția din 1991 o reprezintă instituțiile *Avocatul Poporului* și *Curtea Constituțională*. Constituția din 1991 a fost modificată în 2003 pentru a respecta exigențele **integrării în NATO și U.E.**

Perioada de tranziție de la comunism la democrație a implicat o serie de transformări:

- ☐ trecerea la economia de piață
- ☐ privatizarea mijloacelor de producție
- ☐ **retrocedarea bunurilor confiscate** de comuniști (imobile și terenuri)
- ☐ **acceptarea pluripartidismului și a vieții politice** bazate pe alegeri libere. Primul partid politic de după 1989 a fost *Frontul Salvării Naționale*, conduse de Ion Iliescu. A fost urmat de reconstituirea partidelor istorice (**PNL**, **PNT** - Ion Rațiu) dar și apariția unor partide și alianțe noi (Partidul Ecologist, Partidele etnice (**UDMR**) și **CDR** (Conservația Democrată Română) care a câștigat alegerile din 1996 și l-a impus președinte pe Emil Constantinescu.